JUHEND PÕLISPUU HOIDJALE

Hendrik Relve

Kuidas oma põlispuid kirjeldada ja mõõta?

Kirjeldada võiks järgmisi näitajaid (* tähendab, et see näitaja tuleks kindlasti kirja panna):

- Liik*
- Asukoht (maakond, vald, maaomandi valdaja)*
- Välimus (võra ja tüve kuju jne)
- Tüve ümbermõõt*
- Kõrgus
- Vanus
- Tervislik seisund
- Lood (isiklikud seosed, pärimused, juhtumused)

Põlispuu hoidjaks registreerimine:
www.loodushoiufond.ee/polispuu

Oma maal üle-eestilist tähelepanu vääriva puu registreerimine:
www.loodushoiufond.ee/register

Aitäh, et väärtustad põlispuid!

Loodushoiu Fond

Sissejuhatus

Mida märgib meie keeles mõiste põlispuu? See on suur ja tähelepanuväärne puu, kelle vanus ulatub märgatavalt üle inimese eluea. Põlispuul on kahte tüüpi väärtusi:

- **looduslikud väärtused**. Näiteks kaunistab suur ja kena puu koduümbruse maastikku, suurendab elurikkust jne.
- **kultuurilised väärtused.** Näiteks on põlispuu pärimuste kandjaks, põlvkondade ühendajaks, kultuurilise järjepidevuse hoidjaks jne.

Põlispuid tasub maaomanikul kaitsta ja hoida, nad on ta koduloouse rikastajad.

Millist puud võib lugeda põlispuuks?

Üheks lihtsamaks kriteeriumiks on puu **tüve ümbermõõt.** Kui see on täiskasvanud inimese rinna kõrguselt **rohkem kui 220 cm**, siis väärib puu arvele võtmist. Sealt alates tasub puud hoida ja kaitsta. Järgmiste aastakümnete jooksul kasvab see puu aina suuremaks ja uhkemaks.

Seda, kas tüve ümbermõõt küündib ligikaudu 220 cm-ni, saab kergesti kindlaks teha nii, et püüad puud emmata. Kui võtad kahe käega tüve ümbert kinni ja su sõrmeotsad kokku ei ulatu, võib ümbermõõt kergesti olla 220 cm lähedane. Siis tasub täpsema mõõdu saamiseks võtta juba mõõdulint ja selgitada välja tegelik tüve ümbermõõt.

Mismoodi puu mõõtmeid, vanust, seisundit hinnata?

Tüve ümbermõõtu on õige mõõta rinnakõrguselt ehk 1,3 m kõrguselt maapinnast. Mõõdulint on vaja asetada tüvega risti ja kirja panna ümbermõõt sentimeetrites.

Puu kõrgust on kõige õigem mõõta kõrgusmõõtjaga, aga kui seda pole, võib üles kirjutada ka silmamõõdulise hinnangu. Kõrguse mõõt on vaja kirja panna meetrites.

Puu vanust saab kõige täpsemini mõõta juurdekasvupuuriga. Kui aga seda vahendit pole, võib kirja panna silmamõõdulise vanuse hinnangu (arvestades puu mõõtmeid, võra kuju, korba paksust jne).

Puu tervislikku seisundit sobib hinnata neljapallisel skaalal: väga hea, hea, rahuldav, halb.

Näidistabel

Järgnev tabel aitab põlispuu hoidjal hinnata oma puu jämedust võrreldes Eesti keskmiste näitajatega. Tabeli esimeses lahtris on toodud puuliik. **Teises lahtris on liikide rinnasümbermõõdud, millest alates puu vääriks juba üle-eestilist tähelepanu.** Kolmandas lahtris on liikide rinnasümbermõõdud, millest alates põlispuu hoidjal tasub oma puu registreerida.

Puuliik või -perekond	Üle-eestilist tähelepanu vääriv puu tüve ümbermõõt 1,3 m kõrguselt (cm)	Registreerimist vääriv puu tüve ümbermõõt 1,3 m kõrguselt (cm) põlispuu hoidja jaoks
Arukask	300	220
Elupuu	150	100
Haab	300	220
Harilik kadakas	150	100
Harilik kuusk	300	220
Harilik mänd	350	220
Harilik pihlakas	150	100
Harilik saar	400	220
Harilik tamm	450	220
Harilik toomingas	160	110
Harilik vaher	300	220
Hobukastan	300	220
Jalakas	400	220
Lehis	350	220
Pappel	450	220
Pooppuu	200	150
Pärn	450	220
Remmelgas	500	220
Sanglepp	300	220

2022 Loodushoiu Fond

Autoriõigused Hendrik Relve